

บ้านสาธารณะ

โดย

นายสมชาย รุ่งก่อน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาพพิมพ์

ภาควิชาภาพพิมพ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-XXX-XXX-X

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

OPEN HOME

By

Somchai Roongkond

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF FINE ARTS

Department of Graphic Arts

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2003

ISBN 974-XXX-XXX-X

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “บ้านสาธารณะ”
เสนอโดย นายสมชาย รุ่งก่อน เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาพพิมพ์

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ กัญญา เจริญสุภกุล
2. อาจารย์พิษณุ สุภณิมิตร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์พัชยศ พุทธเจริญ)

...../...../.....

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ กัญญา เจริญสุภกุล)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ถาวร โกอุดมวิทย์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(อาจารย์พิษณุ สุภณิมิตร)

...../...../.....

.....กรรมการ

(อาจารย์สิทธิชัย ปรัชญารัตติกุล)

...../...../.....

K 43213005 : MAJOR : GRAPHIC ARTS

KEYWORD : HOMELESS PEOPLE

SOMCHAI ROONGKOND : OPEN HOME. THESIS ADVISORS : ASSO. PROF.
KANYA CHAREONSUPKUL AND PISHNU SUPANIMIT. 37 pp. ISBN 974-464-045-6

To live in this society at present, people have to struggle to survive despite their status in the society. The stream of migration to the big city for employment is what they consider as the best solution that might provide them the better way of living: expecting for their needs, however, the outcome is uncertain. Some may find what they have been wish for while others might have to be in the position that they have to live day by day, just finding some place to sleep, waiting for the nights passing by to fight for the new day, participating for what they hope and wish for.

The way of living of these groups of people is simple, theoretically by sleeping in any public areas. The most interesting observation is the use of public benches to sleep as the set up for their sleeping territories, which they are able to control. The benches are used to lift them up from the ground in order to protect them from harms, and as their resting home for a period of time. Resting in such posture that consider as completely comfortless is only for sleeping for the night so that tomorrow will come and they can go on living.

I use the story of homeless people, who have to sleep on the public benches, as an inspiration to create the work under the subject of 'Open Home' to be a representative to inform the society in order that they can behold of what I have in mind. Hopefully that it would be the problem that is waiting to be solved, even though my creation is completed, but in reality the problem still remains.

Department of Graphic Arts   Graduate School, Silpakorn University   Academic Year 2003

Student's signature.....

Thesis Advisors' signature 1. .... 2. ....

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าน้อมรำลึกถึงพระคุณของผู้มีความกรุณา มารดา พี่สาว และผู้ที่สนับสนุนการศึกษาตลอดมา สถาบันการศึกษาต่างๆ ที่ข้าพเจ้าได้เรียน ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ อบรม สั่งสอน โดยเฉพาะศาสตราจารย์ ชลูด นิ่มเสมอ อาจารย์พิชญ์ สุภณมิตร รองศาสตราจารย์ กัญญา เจริญสุภกุล และอาจารย์พัทยศ พุทธเจริญ ผู้ให้คำแนะนำแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน และวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
คำนำ.....	ช
สารบัญภาพ	ญ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา.....	1
	จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
	ขอบเขตการศึกษา	2
	ค่านิยมศัพท์เฉพาะ	3
2	ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์.....	4
	ข้อมูลเบื้องต้น	4
	อิทธิพลจากสภาพแวดล้อม	4
3	กระบวนการและองค์ประกอบในการสร้างสรรค์.....	6
	ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	6
	การศึกษาค้นคว้าข้อมูล.....	6
	การทำแบบร่าง (Sketch)	7
	การสร้างผลงานภาพพิมพ์หิน.....	8
	องค์ประกอบในการสร้างสรรค์	11
	เนื้อหา	11
	รูปแบบ.....	11
	รูปทรง.....	11
	ที่ว่าง.....	12
	พื้นผิว.....	12

บทที่	หน้า
เส้น.....	12
น้ำหนัก อ่อน-แก่.....	12
องค์ประกอบและการติดตั้งจัดวาง.....	12
4 แนวทางและการพัฒนาผลงาน.....	13
การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์.....	13
การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	13
5 บทสรุป.....	14
ภาพประกอบ.....	15
บรรณานุกรม.....	34
ประวัติผู้วิจัย.....	35

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ภาพข้อมูลจากภาพถ่าย.....	15
2 ภาพข้อมูลจากภาพถ่าย.....	16
3 ภาพข้อมูลจากภาพถ่าย.....	17
4 ภาพข้อมูลจากภาพถ่าย.....	18
5 ภาพข้อมูลจากภาพถ่าย.....	19
6 ภาพข้อมูลจากภาพถ่าย.....	20
7 ภาพแบบร่าง 3 มิติ (Sketch) ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1	21
8 ภาพแบบร่าง 3 มิติ (Sketch) ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2	22
9 ภาพแบบร่าง 2 มิติ ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1	23
10 ภาพแบบร่าง 2 มิติ ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2	24
11 แม่พิมพ์หิน	25
12 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์	26
13 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์	27
14 ผลงานงานวิทยานิพนธ์	28
15 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์	29
16 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์	30
17 ผลงานวิทยานิพนธ์	31
18 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์	32
19 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์	33

บทที่ 1

บทนำ

ในสังคมปัจจุบัน การดำรงชีวิตของผู้คนมีสิ่งหนึ่งที่ขาดมิได้ในการประกอบชีวิตให้อยู่ได้ในสังคมและเป็นส่วนหนึ่งในปัจจัยพื้นฐานของการใช้ชีวิตที่ปกติสุข คือที่อยู่อาศัย (Housing) หรืออีกคำหนึ่งที่เรียกสั้นๆ ว่า “บ้าน” (home) เป็นคำที่มีความหมายและรู้สึกถึงความผูกพันระหว่างคนกับสถานที่ สถานที่หนึ่งใช้เป็นที่ทำกิจกรรมพักผ่อนหลับนอน แต่อาจเกิดความรู้สึกที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคนเมื่ออยู่ในบ้านของตนเอง อีกทั้งยังเป็นความผูกพันระหว่างคนกับสถานที่ที่มีเรื่องราวของเวลาเข้ามาทำให้เกิดความสัมพันธ์กับสถานที่นั้น

ในขณะที่เดียวกันกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งได้ชื่อว่าเป็นคน ไม่มีบ้าน (Homeless) ใช้พื้นที่สาธารณะเป็นที่ทำกิจกรรม เป็นที่พักผ่อนหลับนอนเช่นเดียวกันกับคนปกติที่มีบ้านเป็นที่อยู่อาศัย อย่างไรก็ตาม อาจสันนิษฐานได้ว่ากลุ่มคนกลุ่มนี้คงมีบ้านเป็นของตนเองเป็นหลักแหล่ง แต่อาจเกิดปัญหาหรือมีปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายหรือการอพยพจากที่ต่างๆ เข้ามาในเขตกรุงเทพฯ ที่เป็นเมืองใหญ่ และใช้พื้นที่สาธารณะในความหมายเดียวกับคำว่าบ้าน เป็นที่ทำกิจกรรมพักผ่อน หลับนอน แต่อาจจะแตกต่างตรงที่มีช่วงเวลาช่วงหนึ่งของแต่ละวันที่สามารถจับจองได้ และอาจมีการสลับสับเปลี่ยนกันไป ขึ้นอยู่กับจังหวะของการจับจองที่เหมาะสมและใช้เป็นส่วนตัวในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งก็สัมพันธ์กับเรื่องของเวลาเช่นเดียวกับบ้าน บ้านที่ทำให้คนในกลุ่มนี้ใช้สถานที่ๆ นั้นซ้ำๆ เหมือนเป็นส่วนตัว เป็นบ้านของตนแต่ก็ไม่ยั่งยืนและไม่แน่นอน เหมือนกับชีวิตของกลุ่มคนกลุ่มนั่นเอง

ความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา

ชีวิตในสภาพสังคมปัจจุบัน การดิ้นรนเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้ตามอัธยาศัย ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะสภาพใด ที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิต เป็นที่พักผ่อน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตในวันถัดไป กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งในสังคมเป็นส่วนน้อยดำรงชีวิตด้วยการใช้หรือยึดในพื้นที่สาธารณะเป็นดั่งบ้านสาธารณะที่ใครก็ได้สามารถจองเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนหลับนอน ซึ่งเป็นภาพที่ชินกับสายตาในเมืองใหญ่ทั่วโลก

กลุ่มคนกลุ่มนี้เป็นเมืองสัญลักษณ์ของความขาดแคลนในสังคม ซึ่งเป็นภาพปกติธรรมดาที่พบเห็นได้ทั่วไป ในมุมมองของข้าพเจ้ากลุ่มคนเหล่านี้เปรียบเสมือนสิ่งที่ยังบอกถึงสังคม

เศรษฐกิจ การเมือง ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งสามารถรู้ถึงอดีตที่ผ่านมา ปัจจุบันและอนาคตที่กำลังจะเกิดขึ้นในเมืองใหญ่ ซึ่งจัดรวมว่าเป็น “ปัญหาของชุมชนและชาติ” (Problems of Community and Nation) ที่ประกอบไปด้วยปัญหาความยากจน (Poverty) ที่อยู่อาศัย (Housing) สุขภาพและการรักษาพยาบาล (Health and Medical Care) การศึกษา (Education) เมืองและชนบท (Urban and Rural) และภาวะแวดล้อมเป็นพิษ (Environmental Pollution)¹ ที่นับวันปัญหาดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว

จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ข้าพเจ้านำเสนอภาพชีวิตของกลุ่มคนที่ไม่มีบ้านอยู่กำลังนอนหลับในพื้นที่สาธารณะในมุมมองที่สัมพันธ์กับเวลาที่ได้เห็นบุคคลนั้นซ้ำๆ เป็นการมองภาพรวมในการเห็นครั้งแรก และครั้งต่อไปรายละเอียดจะเพิ่มมากขึ้นหรือลดน้อยลงขึ้นอยู่กับลักษณะของการมองภาพที่เห็นจะสัมพันธ์กับมิติของเวลา (ที่ต่างวัน, ต่างเวลา) จนรวมกันเป็นภาพบุคคลนั้นขึ้นมา เป็นการสะท้อนตามมุมมองของข้าพเจ้าในการมองภาพชีวิตของคนๆ หนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มบุคคลกลุ่มเล็กๆ ที่มีสถานะภาพต่ำสุด และใช้ชีวิตในลักษณะนี้ทั่วกรุงเทพมหานคร

อนึ่งข้าพเจ้ามุ่งเน้นสถานที่ในการศึกษาและเก็บข้อมูล ณ ถนนราชดำเนิน ซึ่งเป็นถนนมาตรฐานสายแรกๆ ของประเทศไทย เป็นสถานที่ที่มีประวัติความเป็นมาในอดีตที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของประเทศไทย จะกล่าวอีกได้ว่ามีความสัมพันธ์กันโดยมีสถานที่ที่มีอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ที่กำลังดำเนินไป สอดคล้องกับแนวความคิดในการนำเสนอผลงานตามความสนใจของข้าพเจ้า

ขอบเขตของการศึกษา

1. เนื้อหา นำเสนอภาพชีวิตของคนที่ไม่มียานอยู่ในท่าทางของการพักผ่อนนอนหลับในพื้นที่สาธารณะ โดยในหนึ่งชิ้นผลงานจะแบ่งช่องของภาพออกเป็น 60 ภาพ ใน 60 ภาพจะมีน้ำหนักของภาพที่แตกต่างกันไป แสดงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเวลาในการมองบุคคลๆ นั้น

2. รูปแบบ รูปแบบของผลงานเป็นภาพลักษณะเหมือนจริง (Realistic) ซึ่ง 60 ช่องในหนึ่งชิ้นผลงานจะมีความแตกต่างกันทั้งน้ำหนัก แสงเงา และรายละเอียดตามความเหมาะสมของผลงาน

¹ สุพัตรา สุภาพ, “ปัญหาสังคม,” ปัญหาชุมชนและชาติ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2515), 150.

3. เทคนิค นำเสนอผลงานผ่านกระบวนการภาพพิมพ์ เทคนิค ภาพพิมพ์หิน (Lithograph) โดยใช้แม่พิมพ์หินปูน (Limestone) เป็นแม่พิมพ์ พิมพ์ลงบนแผ่นพลาสติก (plastic plate) แล้วนำแผ่นพลาสติกที่พิมพ์ ประกอบและจัดวางให้พลาสติกเกิดความสูงต่ำที่ไม่เท่ากันตามความเหมาะสมในการนำเสนอผลงาน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

MONOCHROME	ภาพที่มีวรรณะส่วนร่วมเป็นสีเดียว มีน้ำหนักอ่อนแก่ โดยมีสีเดียว
CIAROSCORO	น้ำหนักอ่อนแก่ของแสงและเงา
ATMOSPHERE	บรรยากาศ
TONE	น้ำหนัก ความอ่อนแก่ของดำ-ขาว
REALISTIC	รูปแบบผลงานแบบเหมือนจริง
TUSCHE	หมึกไข เมื่อจะใช้ต้องละลายกับน้ำมันสนหรือทินเนอร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 2

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

ข้อมูลเบื้องต้น

ในสภาพสังคมปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นส่วนใหญ่ส่งผลให้คนในสังคมต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและทำทุกวิถีทางที่จะประคับประคองชีวิตให้อยู่ได้ในสังคม ซึ่งเป็นสังคมที่ต้องต่อสู้ดิ้นรน มีการแข่งขันสูง ใครที่สามารถปรับตัวได้ก็สามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุข แต่ยังมีกลุ่มคนบางส่วนที่ไม่สามารถประคับประคองชีวิตให้อยู่ในการดำเนินชีวิตที่เป็นปกติเหมือนคนธรรมดาทั่วไป จำต้องเดินทางจากถิ่นที่อยู่ของตน เข้ามาในเมืองใหญ่คาดหวังว่าจะพบกับสิ่งที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ เป็นทางเลือกใหม่ของการหาทางที่จะประกอบอาชีพและสามารถมีชีวิตที่ดีกว่าที่เขาคิดที่เขาอยู่อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุไม่ว่าจะเป็นความยากจน การขาดที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่ายการศึกษา การเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรมาเป็นอุตสาหกรรม ปัญหาทางสุขภาพสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ขาดอาชีพขาดที่ทำกิน ว่างงานในบางฤดูกาล ฯลฯ เป็นตัวผลักดันให้เกิดการเคลื่อนย้ายและอพยพเข้ามาในกรุงเทพมหานคร ในกลุ่มคนที่มีญาติอยู่ในกรุงเทพฯ ก็สามารถพิกพิงกับญาติของตนเอง แต่ในกลุ่มที่ไม่มีญาติเลย หรือเรียกได้ว่ามาแต่ตัวกับกระเป๋าหนึ่งใบ ต้องอาศัยพื้นที่สาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ แก้วสาธารณะ หน้าสถานีตำรวจ สถานีรถไฟ สถานีรถโดยสารต่างๆ เป็นที่พักพิงหลับนอนในยามค่ำคืน เพื่อรอให้ถึงวันรุ่งขึ้นและจะได้ประกอบกิจกรรมเพื่อชีวิตของตนเองต่อไป ซึ่งจะวนเวียนอยู่เช่นนี้

สถานที่สาธารณะเป็นสถานที่ที่ไม่ต้องเสียค่าเช่าหรือมีค่าใช้จ่ายใดๆ เป็นการลดความจำเป็นในการใช้เงิน ซึ่งเป็นสิ่งที่หายากสำหรับกลุ่มคนที่หาเช้ากินค่ำเช่นนี้ กลุ่มคนกลุ่มนี้ต้องทนยอมรับสภาพของตน ต้องยอมรับว่าไม่ใช่ที่ของตนเองที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำให้ชีวิตในยามค่ำคืนสบายเท่าที่ควร และต้องทนดำเนินชีวิตเช่นนี้จนเกิดเป็นความเคยชินและเป็นเรื่องปกติของชีวิตที่ต้องเอาตัวเองให้อยู่รอดในสังคมเมือง

อิทธิพลจากสภาพแวดล้อม

การมองเป็นสิ่งที่ส่งผลให้เกิดการรับรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม สิ่งที่พบเห็นไม่ว่าจะเป็นการตั้งใจมองหรือมองเห็น โดยบังเอิญ ส่งผลต่อการรับรู้ไปยังสมองและประเมินสิ่งที่พบเห็น การได้มองหรือเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งซ้ำๆ ทำให้เกิดการจดจำเกิดความสนใจใน

รายละเอียดต่อสิ่งที่เห็นส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาไปเป็นการตั้งใจมองสิ่งนั้นๆ ค้นหาจุดเด่น จุดด้อยในสิ่งที่ตนเองสนใจ

เช่นเดียวกันข้าพเจ้าเริ่มสนใจการมองบุคคลที่นอนอยู่ตามสถานที่สาธารณะทั่วไป ในครั้งแรกๆ การมองก็เป็นเหมือนคนปกติทั่วไปที่พบเห็นคนนอน ไม่ได้สนใจอะไรมาก แต่เมื่อได้ ผ่านสถานที่นั้นๆ และได้เห็นบุคคลคนเดิมนอนในสถานที่เดิมๆ หลายครั้ง จนทำให้เกิดการ ตั้งคำถามกับตนเองว่า เหตุใดเราจึงเห็นบุคคลนั้นซ้ำๆ และคนอื่นจะเห็นอย่างไรหรือไม่ จึงสนใจ ที่จะศึกษาหาข้อมูล จากการเริ่มถ่ายภาพบุคคลเหล่านั้น รวบรวมเป็นข้อมูลที่ส่งผลทางแนวความคิด ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ส่วนใหญ่เราจะสามารถพบเห็นบุคคลประเภทนี้ได้ในเวลาตั้งแต่ 20.00 น. – 07.00 น. ของอีกวัน โดยเฉลี่ย ซึ่งหลังจากเวลาดังกล่าวก็ไม่สามารถพบเห็นได้อีกจนจะ ถึงเวลาค่า การมองเห็นมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่พบเห็น สภาพแวดล้อมที่เป็นตัวชี้้นำให้เกิดการมอง การมองยังส่งผลไปยังสมองเพื่อคิดและแยกแยะ สิ่งที่เห็น สิ่งที่เป็น และสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในสังคม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 3

กระบวนการและองค์ประกอบในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแขนงใดก็ตามจำเป็นต้องมีกระบวนการในการสร้างสรรค์ตามศิลปะแขนงนั้น ๆ ไม่ว่าจะยากหรือง่ายอย่างไรขึ้นอยู่กับ เทคนิค วิธีการ และมีกระบวนการในการสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันออกไป เป็นการตอบสนองความต้องการทางความคิด ความรู้สึกที่ศิลปินอยากถ่ายทอดลงบนผลงานศิลปะ เช่นเดียวกันในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าย่อมมีเทคนิค วิธีการในการทำงาน กระบวนการต่างๆ และขั้นตอน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดเป็นผลงานอันจำแนกออกเป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

1.1 ข้อมูลเบื้องต้น

ข้อมูลที่ข้าพเจ้าได้มาส่วนใหญ่ได้มาจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่สามารถพบเห็นได้เป็นปกติในชั้นแรก ชั้นต่อมาได้มาจากการสังเกตการณ์คนที่ไม่มีบ้านอยู่ ซึ่งใช้พื้นที่สาธารณะเป็นที่พักนอนหลับนอน โดยมุ่งเน้นคนที่กำลังนอนบนเก้าอี้สาธารณะอันเป็นสถานที่ที่ข้าพเจ้าคิดว่าน่าสนใจที่สุด และพุ่งประเด็นไปที่คนไม่มีบ้านอยู่ใช้เก้าอี้สาธารณะที่มีสัดส่วนและขนาดที่คิดว่าเมื่อนอนลงไปไม่สามารถทำให้เกิดความสบายในการนอนได้ อันเนื่องมาจากขนาดของเก้าอี้ที่มีความยาวที่สั้นกว่าขนาดความยาวของตัวคน เมื่อทำการนอนต้องมีการงอหัวเข่า และใช้ศีรษะพาดกับที่พักแขนข้างเก้าอี้ซึ่งใช้แทนหมอน ในบางรายมีการหาวิธีที่สามารถทำให้ร่างกายอยู่บนเก้าอี้ได้ถึงแม้ว่าท่าทางที่ใช้ในการนอนจะไม่ทำให้เกิดผลดีต่อสุขภาพร่างกายก็ตาม แตกต่างจากคนที่ไม่มีบ้านอยู่ ใช้พื้นที่ทางเท้า (ปูตบยาง) หรือหน้าห้างร้านเป็นที่หลับนอน สามารถที่จะยืดแขน ขา ให้อยู่ในท่าที่ทำให้การนอนดูแล้วสบายกว่าการนอนบนเก้าอี้สาธารณะ ข้าพเจ้าเน้นที่จะเก็บข้อมูลเฉพาะคนที่นอนบนเก้าอี้มากกว่าคนที่นอนตามสถานที่ต่างๆ ทั่วไป เพราะความน่าสนใจอยู่ที่การนอนบนเก้าอี้เป็นเหมือนการจำกัดขอบเขตยกตัว ยกตัวเองสูงขึ้นจากพื้น ถ้านอนบนพื้นอาจเกิดปัญหาการถูกรบกวนจากแมลงต่างๆ หนู สุนัข หรือเสียงที่เกิดจากการเดินของผู้คนที่ใกล้หูมากเกินไป เป็นการกำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการนอนให้เป็นพื้นที่ส่วนตัวที่มีการควบคุมอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ และใช้ประโยชน์จากเก้าอี้ในการมัด ยึด หรือวางสิ่งของให้ใกล้กับตัว

ผู้นอน เพื่อง่ายต่อการหยิบจับเพื่อเกิดความระแวงต่อทรัพย์สินอันมีค่าของเขา อีกทั้งเป็นการง่าย ต่อการจัดการกิจการนอนที่ไม่ต้องใช้ผ้าปูที่นอน หมอน หรือผ้าห่ม สามารถนอนได้ทันที ลดสัมภาระให้มีจำนวนที่น้อยลงเพื่อง่ายต่อการเคลื่อนย้ายตนเองและสะดวกต่อการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละวัน เก้าอี้สาธารณะเปรียบเสมือนบ้านที่เป็นสถานที่ถาวรที่ไม่มีมีการเคลื่อนย้าย สามารถจับจองเป็นบ้านส่วนตัวในระยะเวลาหนึ่ง

ในการเก็บข้อมูลระยะแรก สถานที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นถนน ราชดำเนินและบริเวณสนามหลวง ในระยะต่อมาข้าพเจ้าเน้นที่การเก็บข้อมูลเฉพาะบริเวณถนน ราชดำเนิน โดยมีช่วงเวลาคือตอนกลางคืนถึงช่วงเช้าของอีกวัน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการเก็บข้อมูล ในเวลากลางคืนจะมีปัญหาตรงความชัดเจนของข้อมูลที่ไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่จะอยู่ในความมืด จะไม่เป็นรายละเอียดต่างๆ ของคนที่กำลังนอน การแก้ปัญหาในระยะต่อมาคือเปลี่ยนช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลเป็นเวลาก่อนฟ้าสว่างจนถึงสว่าง ซึ่งจะสามารถเป็นรายละเอียดที่ชัดเจนขึ้น โดยที่คนที่นอนอยู่ยังไม่ตื่นจากการนอน และได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องของสัดส่วนแสงเงาและรายละเอียดที่น่าสนใจที่ไม่สามารถมองเห็นได้ในเวลาค่ำคืน

1.2 ข้อมูลจากภาพถ่าย

ภาพถ่ายเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า เป็นการบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของคนที่ไม่มียานอยู่ นอนอยู่บนเก้าอี้สาธารณะในท่าทางต่างๆ เป็นการแทนสายตาในการมองบุคคลที่มีรายละเอียดของร่างกาย ใบหน้า ลักษณะของผิว สีผิว เสื้อผ้า การแต่งกาย รายละเอียดที่น่าสนใจและสามารถบันทึกเป็นข้อมูลเบื้องต้น เพื่อใช้ในการคิดสรรค์ คนที่น่าสนใจที่จะนำไปสร้างเป็นผลงาน

ภาพถ่ายส่วนใหญ่ที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลในการถ่ายภาพนั้น ส่วนใหญ่เป็นภาพที่สมบูรณ์ จะเป็นภาพที่มีช่วงเวลาในการถ่ายตั้งแต่เวลาก่อนพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงสว่าง เพราะลักษณะของแสงที่ชัดเจนทำให้ภาพสมบูรณ์ขึ้น อนึ่ง ในการถ่ายภาพคนนอนตามเก้าอี้สาธารณะนั้น ส่วนใหญ่ข้าพเจ้าต้องใช้ความฉับไวในการถ่ายเพื่อไม่ให้ผู้ถูกถ่ายรูปรู้ตัว ถ้าผู้ที่ถูกถ่ายรูปรู้ตัวจะเป็นการยากที่จะเก็บภาพการนอนที่เป็นธรรมชาติของเขาที่กำลังนอนอยู่ในอากัปกิริยานั้น ๆ เมื่อมีการเกิดรู้ตัวว่าผู้นอนกำลังถูกถ่ายรูปเขาจะเปลี่ยนท่าทางในการนอนหรือบางรายจะลุกหนีไปโดยที่ไม่สามารถถ่ายภาพบุคคลนั้นได้อีก (ภาพที่ 1-6)

2. การทำแบบร่าง (Sketch)

2.1 หลังจากได้ข้อมูลจากการถ่ายภาพแล้วจะนำภาพทั้งหมดมาคัดเลือก เพื่อให้ได้ภาพที่น่าสนใจที่สุด แล้วนำมาสร้างแบบร่างโดยวิธีการตัดขนาดของภาพให้อยู่ในสัดส่วนที่ต้องการ จากนั้นแบ่งช่องตารางตามความต้องการให้ได้จำนวน 60 ช่อง ประกอบไปด้วย 15 แถว

แนวตั้ง และ 4 แถวในแนวนอน รวมเป็นผลงาน 1 ชิ้น แต่ละช่องของผลงานกำหนดให้มีขนาดของผลงานจริงมีขนาด 18 x 12 เซนติเมตร ในการสร้างแบบร่างขนาดของแบบร่างก็จะเล็กลงตามสัดส่วนจากผลงานจริง แบบร่างที่เป็นพลาสติกต้องทำให้เกิดความสูงต่ำของแต่ละช่องของผลงานในรูปด้านหน้าจะมีน้ำหนักแสงเงา รายละเอียดต่างๆ ที่แตกต่างกันไป เป็นการจำลองให้เห็นถึงมิติที่เกิดขึ้น ความน่าจะเป็นของผลงานจริงว่าผลงานจะออกมาเป็นลักษณะใด (ภาพที่ 7 – 8)

2.2 นำภาพที่ทำการแบ่งช่องของผลงานแล้วมาขยายให้มีขนาดที่มีความใหญ่ขึ้นเพื่อทำการวาดเส้น (Drawing) สร้างน้ำหนัก ใส่รายละเอียด หรือลดรายละเอียด ตัดทอนให้ได้ตามความต้องการ ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและความเหมาะสมว่าต้องการเน้นในส่วนใดตัดทอนส่วนใดออกไป หรือเพิ่มความชัดเจนในส่วนที่ต้องการเน้นให้เกิดความสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง และแบบร่างนี้เองจะเป็นแนวทางในการสร้างผลงานจริงทำให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในกระบวนการทางภาพพิมพ์ (ภาพที่ 9 – 10)

3. การสร้างผลงานภาพพิมพ์หิน

หลังจากสร้างแบบร่างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต่อมาเป็นขั้นตอนการสร้างเป็นผลงานจริง ซึ่งต้องมีการวางแผนในการสร้างซึ่งมีขั้นตอนและกระบวนการที่ไม่เหมือนกับการสร้างภาพพิมพ์หินทั่วไป ในผลงาน 1 ชิ้น จะประกอบด้วยผลงานที่เป็นชิ้นส่วนจำนวน 60 ชิ้น ประกอบกันในการสร้างแม่พิมพ์จึงต้องคำนึงถึงขนาดของชิ้นงานที่สามารถอยู่ในขนาดของแม่พิมพ์หินที่เป็นแม่พิมพ์หินปูนได้ ยังต้องสามารถจัดรูปแบบในการเขียนแม่พิมพ์และการพิมพ์ให้อยู่ในจำนวนหิน 1 ก้อน เป็นผลงานได้ 4 ชิ้นย่อย ซึ่งต้องมีการคำนวณความห่างของชิ้นงานแต่ละชิ้นให้มีความห่างทางด้านตั้งระยะห่าง 2 มิลลิเมตร และระยะห่างทางด้านนอน 8 มิลลิเมตรวัดจากขอบขอบเนื้องาน เพื่อให้สอดคล้องกับการพิมพ์ลงบนแผ่นพลาสติก ที่มีความจำเป็นต้องมีขนาดใหญ่เท่ากับแม่พิมพ์ เพื่อสะดวกในการพิมพ์และในขั้นตอนการประกอบชิ้นงาน เมื่อพิมพ์แล้วเสร็จต้องมีการตัดชิ้นงานทั้ง 4 ชิ้น แยกออกจากกันเพื่อนำมาประกอบให้เกิดความสูงต่ำตามแนวความคิดใน 1 ชิ้นของผลงานสามารถแบ่งแม่พิมพ์หินปูนออกมาได้ในจำนวน 15 ก้อน ต่อผลงาน 1 ชิ้น ในการเขียนแม่พิมพ์ในกระบวนการพิมพ์แบ่งจำนวนวัสดุที่ใช้ในการพิมพ์เป็นพลาสติกจำนวน 3 ชิ้น บนกระดาษจำนวน 5 ชิ้น เพื่อให้ขั้นตอนในการพิมพ์เกิดความสมบูรณ์มากที่สุด (ภาพที่ 11)

เทคนิควิธีการและขั้นตอนการสร้างภาพพิมพ์แม่พิมพ์พิมพ์หิน (Lithograph)

3.1 การขยายแบบร่าง (Sketch)

นำแบบร่างที่ทำเสร็จแล้วมาขยายโดยวิธีการใช้เครื่องถ่ายเอกสารขยายใหญ่ให้ได้สัดส่วนของงานจริง เพื่อป้องกันความผิดพลาด แล้วถ่ายลงบนกระดาษธรรมดาที่มีขนาดของงาน

72 x 180 เซนติเมตร จากนั้นทำการกำหนดหมายเลขให้กับชิ้นงานทั้ง 60 ชิ้น เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในขั้นตอนการลอกลายลงสู่แม่พิมพ์ ทำการตัดแบบร่างที่กำหนดหมายเลขแล้วออกเป็นชิ้น ๆ แบ่งหมวดและหมายเลขและจัดเก็บลงในซองเพื่อนำมาประกอบภายหลัง

3.2 การเตรียมแม่พิมพ์หิน

เป็นขั้นตอนแรกในการสร้างแม่พิมพ์ให้เกิดความสมบูรณ์และลดความเสียหายอันเกิดจากภาพที่เขียนก่อนหน้าที่เราจะนำมาเขียนปรากฏบนผลงานของเรา เริ่มโดยการใช้ น้ำกรดส้มเจือจาง (acetic acid) ทำความสะอาดผิวหน้าหิน โดยเทลงบนผิวหินให้ทั่วทั้งไว้ประมาณ 1 นาที ล้างออก จากนั้นโรยผงคาร์บอรัม (Carborundum) ลงบนผิวหินที่มีน้ำชุ่มอยู่แล้วใช้เหล็กขัด (hand levigator) ขัดลงบนผิวหินในทิศทางต่างๆ เมื่อขัดไปสักระยะหนึ่งเนื้อหินและผงคาร์บอรัมจะผสมกันเป็นโคลนเหนียวสีเทา ไม่สามารถขัดต่อไปได้ให้ใช้น้ำล้างออก แล้วทำการขัดใหม่ โดยใช้ผงคาร์บอรัม No. 180 จำนวน 3 รอบ No. 220 จำนวน 3 ครั้ง หลังจากนั้นจึงขัดขอบหินด้วยการใช้ตะไบขอบให้หินมน เพื่อป้องกันการเสียหายต่อการกระทบและช่วยให้ลูกกลิ้งไม่เสียหายขณะกลิ้งหมึก จากนั้นใช้กรดส้มล้างบนผิวหน้าหินอีกครั้ง ทิ้งไว้ 1 นาที ใช้เศษผ้าวนให้ทั่วผิวหน้าหิน เพื่อทำความสะอาดเอาคราบเขม่าต่างๆ ออกไปจากผิวหน้าหิน

3.3 การสร้างผลงานบนแม่พิมพ์หิน

นำแม่พิมพ์หินที่ทำความสะอาดเรียบร้อยแล้วมาทำการกั้นขอบเขตของงานด้วยกาวกระถิน (arabic gum) เพื่อป้องกันไม่ให้ส่วนที่ไม่ต้องการมีวัสดุไขเปื้อนไปด้วย จากนั้นทิ้งไว้ให้กาวแห้ง นำภาพร่างที่ทำการขยายมาแล้วลอกลายลงบนผิวหน้าแม่พิมพ์หินโดยใช้แผ่นลอกลายที่ทำจากกระดาษลอกลายด้วยเครของฟู้นสีแดง จะได้ลายเส้นที่ปรากฏบนผิวหน้าของแผ่นหิน ใช้วัสดุไขชนิดต่างๆ เขียนลงบนแม่พิมพ์ตามความต้องการ โดยวัสดุที่ใช้เขียนคือ ดินสอไฮดรามาส์ดำ No. 1818 เครของไขที่ได้จากการต้มเศษไขให้เหลวแล้วเติมจารบีลงไปเพื่อเพิ่มความเป็นไขและความเหลวเพื่อให้ง่ายต่อการนำมาใช้แทนหมึกแท่งไข (rubbing ink) ในส่วนของผลงานที่ต้องการ หมึกไข (tusche) ที่ผสมได้ทั้งน้ำ น้ำมันสน และทินเนอร์ สร้างเป็นภาพลงบนผิวหน้า แม่พิมพ์หิน

เมื่อเขียนภาพเสร็จสิ้นแล้วต่อไปให้ใช้ผงยางสน (Rosin) ลูบให้ทั่วภาพตามด้วยแป้งฟู้น (Talcum) จากนั้นใช้กาวกระถินเคลือบผิวหน้าโดยการเช็ดให้เกิดความบางของกาวมากที่สุด และทิ้งในเวลามากกว่า 3 ชั่วโมงถึงทำขั้นตอนต่อไป

3.4 การกัดกรด

หลังจากที่สร้างภาพลงบนแม่พิมพ์หินเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ ขั้นตอนการกัดกรด ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการทำงานภาพพิมพ์ เพราะถ้า

สภาพของแม่พิมพ์ไม่ดีก็เป็นการยากที่จะแก้ไขให้ผลงานออกมาดีได้ ในการกัดกรดถ้าใช้กรดเข้มข้นเกินไปหรือใช้เวลาในการกัดกรदनานเกินไป อาจจะทำให้เกิดปัญหาคือปริมาณไขมันแม่พิมพ์จะเหลือน้อย ทำให้เวลาพิมพ์ออกมาให้น้ำหนักของภาพที่ขาวจัด ดำจัด ไม่มีน้ำหนักที่นุ่มนวล ในกรณีที่กัดกรดใช้กรดที่มีความเข้มข้นน้อย หรือใช้เวลาในการกัดกรदन้อยก็จะทำให้เหลือไขมันแม่พิมพ์มากเกินไป ทำให้เวลาพิมพ์ภาพที่พิมพ์จะมีน้ำหนักเข้มจัดโดยส่วนรวม

ในการกัดกรดผลงานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะมีสูตรที่ใช้ในการกัดกรดโดยรวมคือ ถ้าภาพเขียนด้วยดินสอไขซึ่งเป็นดินสอไขตราม้า No. 1818 จะใช้อัตราส่วน กาวกระถินจำนวน 1 ออนซ์ (oz.) ต่อกรดฟอสฟอริก (phosphoric acid) จำนวน 2 หยด ใช้เวลาในการกัดกรด 2 นาที หลังจากนั้นให้การให้กาวกระถินบริสุทธิ์ลูบให้ทั่วแม่พิมพ์ โดยใช้เวลา 1.30 นาที จากนั้นใช้ผ้าเช็ดให้กาวเหลือเพียงคราบบางที่สุด แต่ถ้าภาพมีการใช้ ทูช หรือ ไขแท่ง จะใช้อัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นจากเดิม คือ กาวกระถิน 1 ออนซ์ (oz.) ต่อกรดฟอสฟอริก จำนวน 3 หยด ใช้เวลาในการกัดกรด 3 นาที ใช้กาวบริสุทธิ์ให้ทั่วแม่พิมพ์ โดยใช้เวลา 2 นาที ในสูตรข้างต้นอาจจะมีกรปรับลดหรือเพิ่มขึ้นอยู่กับน้ำหนักของภาพ และชนิดของไขที่ใช้ในการสร้างภาพ

3.5 การพิมพ์

ในขั้นตอนการพิมพ์จะมีขั้นตอนที่ต้องมีการเตรียมการก่อนพิมพ์ คือ วัสดุที่ใช้ในการพิมพ์ ข้าพเจ้าใช้วัสดุที่ใช้ในการพิมพ์ 2 ชนิด คือ 1. กระดาษ 2. พลาสติก ซึ่งในการเตรียมก่อนการพิมพ์ใน 2 วัสดุจะมีการเตรียม ก่อนพิมพ์ซึ่งแตกต่างกัน คือ 1. กระดาษจะต้องทำขึ้นก่อน โดยการแช่ลงไปใต้น้ำแล้วซับน้ำออกก่อนการพิมพ์ เพื่อให้ได้น้ำหนักที่นุ่มนวล 2. พลาสติก จะมีเทคนิคที่ใช้คือก่อนที่จะพิมพ์ต้องลูบน้ำลงบนแม่พิมพ์ให้ขึ้นก่อนพิมพ์ เพื่อป้องกันไม่ให้แม่พิมพ์เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากพลาสติกเป็นวัสดุที่ไม่ดูดซึมหมึก เวลาแทนพิมพ์รีดหมึก หมึกที่ไม่ถูกดูดซึมจะลงไปอุดในส่วนที่เป็นน้ำหนักสว่าง เมื่อพิมพ์ครั้งต่อไปจะทำให้น้ำหนักของภาพเข้มขึ้น เข้มขึ้น จนถึงน้ำหนักดำ

ขั้นตอนพิมพ์ ล้างแม่พิมพ์ น้ำมันสน (turpentine) ด้วยผ้านุ่ม เช็ดให้ทั่วเพื่อล้างคราบเงาของวัสดุไขออกแล้วเช็ดให้สะอาด ทิ้งไว้ 1 นาทีโดยประมาณ หลังจากนั้นใช้หมึกที่ใช้ในการพิมพ์ผสมกับน้ำมันสนลูบให้ทั่วภาพ โดยใช้ผ้านุ่มเช็ดให้เหลือเพียงคราบบางๆ จากนั้นทิ้งไว้ให้น้ำมันระเหยโดยเร็ว ใช้ฟองน้ำชุบน้ำ ลูบเอาคราบกาวและหมึกส่วนเกินออก จะเห็นเพียงภาพแม่พิมพ์สีของเนื้อหมึกพิมพ์บางๆ เช็ดด้วยฟองน้ำสะอาด ให้แม่พิมพ์ขึ้น โดยประมาณ แล้วกลิ้งหมึกสร้างภาพให้ได้น้ำหนักตามต้องการ โดยกลิ้งให้ทั่วทุกทิศทางเพื่อให้ไขมันแม่พิมพ์รับหมึกทุกด้าน ทำการพิมพ์ในชั้นที่เป็นกระดาษจะใช้กระดาษฟรุ้ฟวางทับบนกระดาษพิมพ์จำนวน 5 แผ่น ตามด้วยแผ่นพลาสติกที่ทาจารบีไว้ด้านบน ส่วนชั้นที่เป็นพลาสติกจะไม่ใช้กระดาษรองด้านบนให้

ใช้พลาสติกวางทับ แล้วทำการพิมพ์โดยการปรับไม้ครูด (scraper bar) ให้มีน้ำหนัก กดลงบนแม่พิมพ์ที่พอสมควร หมุนแทนพิมพ์ให้สม่ำเสมอ และไม่หยุดชะงัก เพราะถ้าหยุดแรงกดจะทำให้แม่พิมพ์เสียหายได้ ส่วนอุณหภูมิที่ใช้ในห้องพิมพ์จะอยู่ในราว 24 – 26 องศาเซลเซียส

องค์ประกอบในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ มีองค์ประกอบดังนี้

1. เนื้อหา

แสดงภาพของบุคคลที่ไม่มีบ้านอยู่ (Homeless) ใช้หรือยึดเก้าอี้สาธารณะเป็นที่พักนอนหลับนอนในยามค่ำคืน (ในมุมมองที่ต่างวัน, ต่างเวลา) เป็นดั่งบ้านชั่วคราวที่ใครก็สามารถจับจองเพื่อใช้เป็นที่ส่วนตัวในระยะเวลาหนึ่งของแต่ละวัน ซึ่งเหมือนการมองภาพบุคคลๆ นั้นซ้ำๆ จนเกิดการรวมตัวของภาพ เป็นภาพบุคคลที่มีช่องน้ำหนักและระยะของชิ้นส่วนที่มีความสูงต่ำไม่เท่ากัน รวมกันจนเกิดเป็นภาพ เป็นภาพบุคคลที่จัดได้ว่าเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของชีวิตที่ต่ำสุด สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ในมุมมองข้าพเจ้าต่อสภาพสังคมปัจจุบัน

2. รูปแบบ

การสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าเป็นรูปแบบเหมือนจริง (realistic) เป็นภาพบุคคลนอนบนเก้าอี้ ที่สะท้อนถึงความรู้สึกอันเดียวดายอยู่ในบ้านส่วนตัวที่มีชื่อว่าเก้าอี้สาธารณะ แต่ในการนำเสนอวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าไม่เพียงแต่นำรูปแบบของความเหมือนจริงเท่านั้น แต่ได้แบ่งรูปออกเป็น 60 ช่อง ซึ่งอาจจะแสดงออกถึงตัวเลขที่สัมพันธ์กับเรื่องของเวลาที่เปลี่ยนไปทุกขณะ ตัวเลขอาจจะหมายถึง 60 วินาที 60 นาที หรือช่วงอายุของเราที่น่าจะยืนนานได้ถึง 60 ปี โดยเกณฑ์ทั่วไป

กรณีรูปที่ถูกแบ่งออกเป็น 60 ช่อง แต่ละช่องมีขนาดต่างกัน มีลักษณะลดหลั่นสูงต่ำไม่เท่ากัน อีกทั้งยังพิมพ์ลงบนพื้นพลาสติกโปร่งใส ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการทำลายรูปทรงของคน ซึ่งเป็น Figure เพียง 1 คน ที่นอนอยู่ให้เห็นถึงความว่างเปล่า ความไม่มีตัวตน และความไม่แน่นอนของชีวิต เหล่านี้เป็นผลซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดและจุดมุ่งหมายที่ซ่อนเร้นและลึกซึ้งขึ้นกว่างาน Realistic ธรรมดา

3. รูปทรง (Form)

รูปทรงเป็นส่วนสำคัญในผลงานของข้าพเจ้าซึ่งสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

3.1 รูปทรงของมนุษย์ เป็นภาพบุคคลที่อยู่ในอากัปกริยาการนอนที่ให้ความรู้สึกถึงการพักผ่อนที่เห็นแล้วรู้สึกว่าจะสบายเท่าที่ควร

3.2 รูปทรงของเก้าอี้สาธารณะ เป็นรูปทรงของไม้และโลหะประกอบกันอยู่ บริเวณรอบนอกของรูปทรงมนุษย์ เป็นส่วนประกอบที่ทำให้เรื่องราวทางแนวความคิดสมบูรณ์ขึ้น เป็นการบังคับรูปทรงของมนุษย์ให้อยู่ในขอบเขตของรูปทรงเก้าอี้

3.3 รูปทรงของสิ่งแวดล้อม เป็นรูปทรงของต้นไม้ วัสดุ สิ่งของ ผู้โทรศัพท์ สาธารณะ ฯลฯ ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่ทำให้เรื่องราวน่าสนใจขึ้น

4. ที่ว่าง (space)

ที่ว่างในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ เป็นที่ว่างที่อยู่รอบตัวของภาพบุคคลเป็นการจำกัดขอบเขตของรูปทรงให้รู้สึกว้าวกว้าง, อึดอัด และที่ว่างบางส่วนจะให้ความรู้สึกถึงระยะของภาพที่เกิดขึ้นในน้ำหนักของแสง-เงา ที่ต่างกัน

5. พื้นผิว (Texture)

ส่วนผิวโดยรวมจะเป็นพื้นผิวที่เป็นลักษณะของวัสดุ เช่น ฟ้า ไม้ เหล็ก ปูน และผิวของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันไป ตามช่วงของผลงานที่มีน้ำหนัก ความเข้ม-อ่อนของแสงเงาที่ตกกระทบวัตถุ โดยข้าพเจ้าเป็นผู้กำหนดขึ้นเพื่อให้แต่ละช่องของผลงานมีความแตกต่างกัน

6. เส้น (line)

โครงสร้างของเส้นโดยรวมในผลงานจะเป็นเส้นในแนวนอนเป็นส่วนใหญ่ให้ความรู้สึกพักผ่อน สงบ เจริญ ผ่อนคลายของบุคคลที่กำลังนอน และเส้นที่ตัดตรงในแนวนอนของเก้าอี้สาธารณะ ซึ่งสัมพันธ์กันกับรูปทรงของคนที่กำลังนอน

7. น้ำหนักอ่อน-แก่ (Tone)

การสร้างน้ำหนักอ่อน-แก่ ในผลงานชุดนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ภาพในช่องของผลงานที่มี 60 ช่องในผลงาน 1 ชิ้น มีความแตกต่างกันในเรื่องของแสงเงา ลักษณะของพื้นผิว ความเข้ม-จางของน้ำหนัก การเน้นน้ำหนักเข้มในบางช่องให้เกิดความชัดเจนในส่วนที่ต้องการให้เกิดความน่าสนใจ บางช่องของผลงานอาจมีน้ำหนักเพียงบางๆ เพื่อไม่ให้แสดงตัวเด่นชัด และเพิ่มน้ำหนักระดับกลางเพื่อทำให้ภาพมีค่าน้ำหนักที่เชื่อมประสานกันกลมกลืน

8. องค์ประกอบและการติดตั้งจัดวาง

คือการแบ่งภาพออกเป็นส่วนๆ จำนวนมาก และการทำให้ภาพที่ถูกแบ่งมีระดับสูงต่ำต่างกัน จำนวน 60 ช่อง อีกทั้งภาพทั้งหมดยังติดตั้งอยู่บนวัสดุโปร่งใส เช่น พลาสติกใส ทำให้เห็นถึงภาพของคนที่อยู่ข้างหลังเป็นชีวิตที่ขาดตัวตน ว้างเปล่า และทำให้เหมือนกับคนไร้ชีวิต

บทที่ 4

แนวทางและการพัฒนาผลงาน

ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ (ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2545)

เป็นผลงานที่เป็นต้นแบบในการพัฒนาในการทำผลงานวิทยานิพนธ์ ซึ่งผลงานมีเทคนิคกระบวนการและแนวความคิดที่สอดคล้องกับผลงานวิทยานิพนธ์คือเป็นภาพของบุคคล ไม่มีบ้านอยู่นอนบนเก้าอี้สาธารณะ ลักษณะของสีที่ใช้เป็นสีเอกรงค์ (Monochrome) การแบ่งช่องของผลงานจะมีขนาดที่ใหญ่กว่าและมีจำนวนที่น้อยกว่าวิทยานิพนธ์ คือจะแบ่งช่องเป็น 30 ช่อง มีน้ำหนักของภาพที่แตกต่างกัน และประกอบกันทำให้เกิดความสูงต่ำของภาพเพื่อสร้างระยะบนผลงานในชั้นที่เป็นวัสดุพลาสติก ส่วนในชั้นที่เป็นงานกระดาษจะมีการประกอบกันให้เกิดเป็นภาพที่มีน้ำหนักของภาพที่ต่างกันแทนการบอกเรื่องราวของเวลาที่ต่างกันของแต่ละช่องภาพผลงาน ซึ่งเมื่อประกอบกันเป็นชิ้นผลงาน จะมีขนาดของคอนอนที่ใหญ่กว่า ขนาดของคอนปกติ เป็นการเน้นมิติของขนาดโดยเจตนาให้เห็นถึงสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการนำเสนอเป็นภาพที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน (ภาพที่ 12 – 13)

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ (ภาคการศึกษาที่ 1 – 2 ปีการศึกษา 2546)

การสร้างผลงานในช่วงวิทยานิพนธ์ ได้ใช้หัวข้อในการสร้างสรรค์ว่า “บ้านสาธารณะ” โดยพัฒนาแนวความคิดและเทคนิคจากผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ เป็นการพัฒนาที่มีผลงานให้ภาพผลงานมีขนาดของภาพที่เล็กลง โดยมีสัดส่วนของคอนอนที่มีขนาดใกล้เคียงกับคนจริง เพื่อแสดงถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และการแบ่งช่องของภาพผลงานจะมีจำนวนมากขึ้นเป็น 60 ช่อง รวมเป็นผลงานใหญ่ 1 ชิ้นแสดงให้เห็นถึงการมองบุคคลที่นอนบนเก้าอี้สาธารณะ ในเวลาที่ต่างกัน (ต่างวัน, ต่างเวลา) เป็นภาพบุคคลที่ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในสังคมเมือง ลักษณะของผลงานจะเป็นพลาสติกที่มีช่องของภาพเล็ก 60 ช่องมีความสูงต่ำที่ไม่เท่ากัน ทำให้เกิดมิติในการมองเมื่อภาพถูกกระทบด้วยแสงที่มีการติดตั้งให้อยู่ในทิศทางที่ต้องการทำให้ผลงานมีความน่าสนใจ และเป็นภาพผลงานที่สมบูรณ์ในเนื้อหาและเรื่องราว อารมณ์ ความรู้สึกตามเจตนาและจุดมุ่งหมายของผู้สร้างผลงาน (ภาพที่ 14-19)

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาค้นคว้าผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้านี้ เป็นการสะท้อนเรื่องราวของกลุ่มคนที่ได้ชื่อว่าคนไม่มีบ้านอยู่ (Homeless) หลับนอนบนเก้าอี้สาธารณะ ซึ่งเป็นเหมือนบ้านชั่วคราวที่ใช้หลับนอนในยามค่ำคืน กำหนดขอบเขตในพื้นที่ส่วนตัวและเตรียมพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตในวันรุ่งขึ้นที่มีการต่อสู้ดิ้นรนในสังคมเมือง กลุ่มคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่เป็นส่วนในสังคมและกำลังจะมีการเพิ่มจำนวนขึ้นเป็นเงาตามตัว โดยผู้สร้างสรรค์หวังว่าจะให้ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันและจัดได้ว่ากำลังจะเป็นปัญหาสังคมที่ใหญ่ขึ้นในอนาคตอีกทั้งยังเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเราและท่านทุกคน

การสร้างงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ข้าพเจ้านั้นความสำคัญไปที่การแสดงออกทางศิลปะที่มุ่งแสดงให้เห็นถึงความไร้ตัวตนของคนยากไร้ ความเป็นจริงที่ผู้คนเหล่านี้ถูกตัดขาดออกจากสังคมด้วยการทำให้เหมือนกับการมองไม่เห็น โปร่งใส ทั่วๆ ที่พวกเขายังคงมีอยู่ในสังคมเมือง

วิทยานิพนธ์ชุดนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลและแสดงออกในผลงานศิลปะระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าต้องมีการศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาผลงานต่อไป อย่างไรก็ตามเนื้อหาสาระและรายละเอียดในเอกสารประกอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้าผลงานในแนวทางนี้ ไม่มากก็น้อยตามสมควร

ภาพที่ 1 ข้อมูลจากภาพถ่าย

ภาพที่ 2 ข้อมูลจากภาพถ่าย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 3 ข้อมูลจากภาพถ่าย

ภาพที่ 4 ข้อมูลจากภาพถ่าย

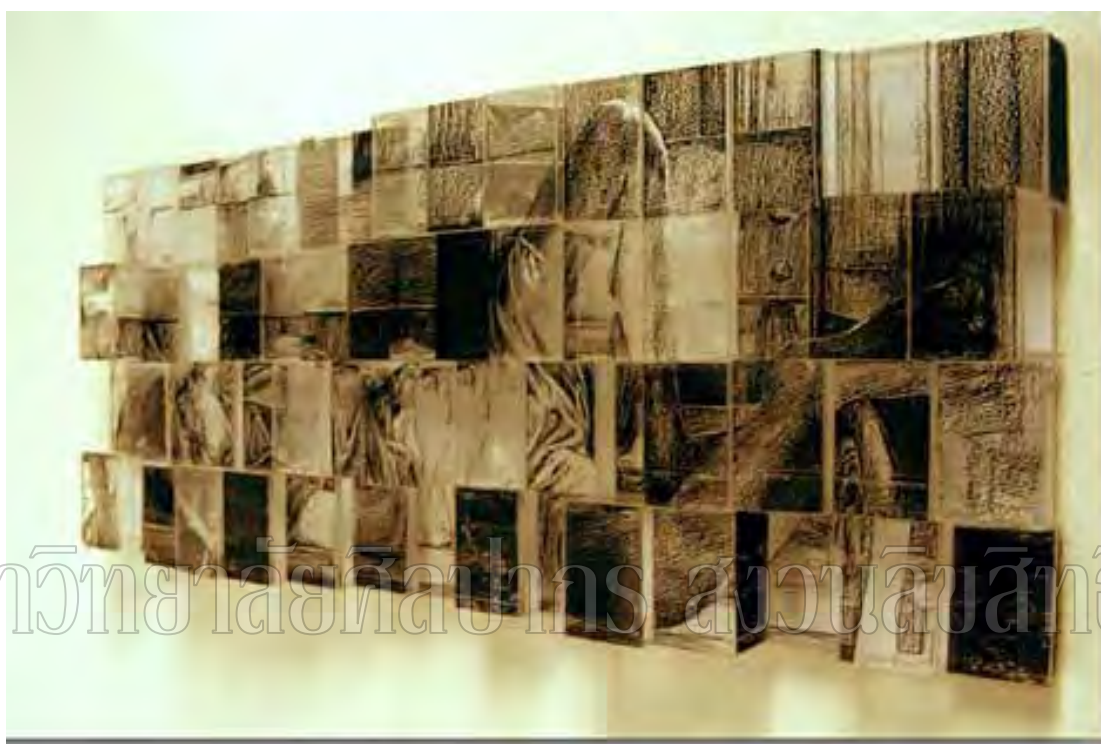
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 5 ข้อมูลจากภาพถ่าย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 6 ข้อมูลจากภาพถ่าย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนนิยาสัทธ์

ภาพที่ 7 ภาพแบบร่าง 3 มิติ (Sketch)
ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงนามลิขสิทธิ์

ภาพที่ 8 ภาพแบบร่าง 3 มิติ (Sketch)
ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนนิพนธ์

ภาพที่ 9 ภาพแบบร่าง 2 มิติ (Sketch)
ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 10 ภาพแบบร่าง 2 มิติ (Sketch)
ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 11 แม่พิมพ์หิน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 12 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์

เทคนิค ภาพพิมพ์หิน พิมพ์บนกระดาษ 30 ชั้นย่อย

ขนาดรวม 106 x 234 เซนติเมตร

ภาพที่ 13 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์

เทคนิค ภาพพิมพ์หินบนพลาสติก 30 ชั้นย่อย

ขนาดรวม 106 x 234 เซนติเมตร

ภาพที่ 14 ผลงานนิทานนิพนธ์ ชั้นที่ 1

ชื่อผลงาน บ้านสาธารณะ 1 (Open Home 1)

เทคนิค ภาพพิมพ์หิน พิมพ์บนแผ่นพลาสติก จำนวน 60 ชิ้นย่อย

ขนาดรวม 72 x 180 เซนติเมตร

ภาพที่ 15 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 16 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนอชสิทธิ์

ภาพที่ 17 ผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน บ้านสาธารณะ 2 (Open Home 2)

เทคนิค ภาพพิมพ์หินพิมพ์บนแผ่นพลาสติก จำนวน 60 ชิ้นย่อย

ขนาดรวม 72 x 180 เซนติเมตร

ภาพที่ 18 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

ภาพที่ 19 รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2

บรรณานุกรม

กัญญา เจริญสุภกุล. ความเป็นไปได้ในการทำภาพพิมพ์หินในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534.

ชลุด นิมเสมอ. องค์ประกอบศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

สุพัตรา สุภาพ. ปัญญาสังคม. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายสมชาย รุ่งก่อน
เกิด	วันที่ 11 พฤศจิกายน 2519
ที่อยู่	102/4 คอนโดแมนชั่น ซอยบางเมฆขาว ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 10280
โทรศัพท์	0-2703-9965, 0-1251-1320
E-mail	Sroongkond@hotmail.com
การศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนป้อมนาคราชสวนยานนท์ - สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ - สำเร็จการศึกษาจากคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา - กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาพพิมพ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประสบการณ์	<ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์พิเศษ ภาควิชาภาพพิมพ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
ทุน	<ul style="list-style-type: none"> 2544 - Asian Artists Fellowships, the 8th Annual Freeman Foundation Vermont Studio Center Award Winners, USA.
ประวัติการแสดงผลงานเดี่ยว	<ul style="list-style-type: none"> 2544 - Vermont Studio Center Gallery, Johnson, Vermont, USA.
ประวัติการแสดงผลงานกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> 2538 - ศิลปกรรมรุ่นเยาว์ ของบริษัทสิงคโปร์แอร์ไลน์ - วันสถาปนาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา - ศิลปกรรมร่วมสมัยเอสวีไอเอ ครั้งที่ 1 2539 - ศิลปกรรม จิตรกรรม ภาพพิมพ์ ครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา - วันสถาปนาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา - ภาพพิมพ์บูรพา ครั้งที่ 1

- ศิลปกรรมร่วมสมัยเอสวีโอเอ ครั้งที่ 2
- กลุ่ม "หมึกพิมพ์กับลินสีด" ครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา
- "บอกเราสักนิดเพื่อสิ่งแวดลอม" บริษัทมิตซูมิชิ
- 2540 - ศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นเยาว์ ครั้งที่ 14
- ศิลปกรรม "นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต" บริษัทโตชิบาประเทศไทย
- ศิลปกรรมร่วมสมัยของธนาคารกสิกรไทย
- "เทคโนโลยีเพื่อคุณภาพชีวิต" บริษัทอิตาชิ
- ศิลปกรรมร่วมสมัยของ บริษัท ปตท. ประเทศไทย
- The 19th International Independent Exhibition of Print in Kanagawa 97
- The 2nd Malaysia Annual Exhibition of International Contemporary Print 97
- 2541 - ศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นเยาว์ ครั้งที่ 15
- ศิลปกรรม "นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต" บริษัทโตชิบาประเทศไทย
- ศิลปกรรมร่วมสมัยของธนาคารกสิกรไทย
- 2542 - ศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 45
- 2543 - ศิลปกรรมร่วมสมัยของธนาคารกสิกรไทย
- ศิลปกรรมร่วมสมัยของ บริษัท ปตท. ประเทศไทย
- 2545 - นิทรรศการผลงานภาพพิมพ์ นักศึกษามหาวิทยาลัยทามะ ประเทศญี่ปุ่น และมหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย ณ หอศิลป์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ

เกียรติประวัติ

- นักศึกษาดีเด่น วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ
- นักศึกษาดีเด่น คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- นักกิจการดีเด่น ปีการศึกษา 2541 มหาวิทยาลัยบูรพา
- รางวัลชมเชยการประกวดประติมากรรมเยาวชน สยช. 2538
- รางวัลที่ 2 การประกวดแบบจำลองประติมากรรมหน้าหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
- รางวัลสนับสนุนศิลปินรุ่นเยาว์ ธนาคารไทยพาณิชย์ ศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นเยาว์ ครั้งที่ 14

- รางวัลสนับสนุนศิลปินรุ่นเยาว์ สเปนเลอร์แอนด์ แอสโซซิเอทส์ ศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นเยาว์ ครั้งที่ 14
- รางวัลดีเด่น ศิลปกรรมร่วมสมัย บริษัทโตชิบาประเทศไทย พ.ศ. 2540
- ผลงานเข้ารอบ 18 ภาพสุดท้าย ศิลปกรรมฮิตาชิ ครั้งที่ 3
- รางวัลเกียรติคุณเหรียญทอง "ศิลป์ พีระศรี" การประกวดศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นเยาว์ ครั้งที่ 15
- รางวัลชมเชย ศิลปกรรมร่วมสมัยของบริษัทโตชิบาประเทศไทย 2541
- รางวัลชนะเลิศศิลปกรรมของธนาคารกสิกรไทย 2541

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์